

ε κ π α ι δ ε υ σ η
ΒΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ

A1. α.

1. **Λάθος.** «Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος – τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνοῦσαι πρότερον ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθουσι καὶ ἀσκήσεσιν – ἡ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὡς ἔοικεν, οὕσα»
2. **Λάθος.** «ἡ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὡς ἔοικεν, οὕσα, ὃ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλυσιν, ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερὸν γίγνεται»
3. **Σωστό.** «αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥᾷστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιεῖσθαι αὐτῷ τὸ ὄρᾶν, ἀλλ' ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι».

β. σφεῖς: τινὲς ἐπαγγελλόμενοι, **ῥ:** ὄργανον

B1.

Ο Σωκράτης ισχυρίζεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος διαθέτει τὴ δυνατότητα καὶ τὸ ὄργανο με τὰ ὁποῖα εἶναι σὲ θέση νὰ προσεγγίσει τὴν παιδεία. Προκειμένου νὰ στηρίξει τὴν ἐρμηνεία του γιὰ τὴ μάθηση, ὁ Σωκράτης χρησιμοποιοῦν μιὰ παρομοίωση, ποὺ τὴν ἀντλεῖ ἀπὸ τὸν τρόπο λειτουργίας τοῦ ἀνθρώπινου οργανισμοῦ. Ἡ αἴσθησις τῆς ὁράσεως μπορεῖ νὰ παράσχει στὸν ἄνθρωπο τὴν ὅσο τὸ δυνατόν καλύτερη θέασις τοῦ φωτός, ὅταν ἔχει προηγηθεῖ ἡ παραμονὴ του στὸ σκοτάδι. Τὸ μάτι, ἀν δὲν ἦταν δυνατόν νὰ ἀτενίσαι διαφορετικὰ τὸ φῶς, πρέπει νὰ στραφεῖ με ὁλόκληρο τὸ σῶμα ἀπὸ τὸν σκοτεινὸ χώρο πρὸς τὸν φωτεινὸ, γιὰ νὰ πλημμυρίσει ἡ φύσις του ἀπὸ τὸ φῶς. Παρόμοια καὶ τὸ ὄργανο τῆς μάθησις τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ στραφεῖ μαζί με ὅλη του τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὸν χώρο τοῦ γίνεσθαι (ἐκ τοῦ γιγνομένου) πρὸς τὸν χώρο τοῦ εἶναι (εἰς τὸ ὄν) καὶ νὰ καταφέρει νὰ φτάσει νὰ ἀντικρίσει τὸν πιο φωτεινὸν χώρο του, τὴν πιο κατάφωτη βαθμίδα του (τοῦ ὄντος τὸ φανότατον), καὶ μάλιστα νὰ παραμείναι σὲ αὐτὸν τὸν χώρο ὥσπου νὰ ἀποκτήσει τὴν δύναμιν νὰ ἀντέχει τὴ θέα αὐτοῦ τοῦ κατάφωτου χώρου (ἔως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατόν γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη).

Ορίζει, λοιπὸν ὁ Σωκράτης τὴν παιδεία ὡς μιὰ τέχνη τῆς περιαγωγῆς τῆς ψυχῆς (τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς), μιὰ τέχνη ποὺ θὰ βοηθήσει τὴν ψυχὴ νὰ στραφεῖ ὅσο τὸ δυνατόν πιο εὐκόλῃ καὶ αποτελεσματικὰ (ὡς ῥᾷστα τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται) στὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν, ἀποστρεφόμενη ἀπὸ ὅ,τι μεταβλητὸ καὶ ἀσαφὲς παρέχουν οἱ αἰσθήσεις. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου τῆς παιδείας ἔχει ὡς βασικὴ προϋπόθεσις τὴν ἐπίγνωσις πῶς τὸ ζητούμενον δὲν εἶναι νὰ ἐμφυτευθεῖ ἐντὸς τῆς ψυχῆς ἡ ικανότης προσέγγισις καὶ ἀντίληψις τοῦ νοητοῦ κόσμου (οὐ τοῦ ἐμποιεῖσθαι αὐτῷ τὸ ὄρᾶν), ἐφόσον ἡ ψυχὴ ἤδη τὸ διαθέτει (ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό), ἀλλὰ ἡ μεταστροφή της, ἐφόσον ἡ ἀγνοία καὶ ἡ ἀπαιδευσία τῆς συνίσταται στὸ ὅτι δὲν εἶναι σωστά προσανατολισμένη, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ ἀντικρίσει, νὰ ἀντιλαμβάνεται καὶ νὰ διακρίνει ὅ,τι ἀνήκει στὸν νοητὸν κόσμον (οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει). Επομένως, ἡ

παιδεία πρέπει να μηχανευθεί τρόπους ώστε να αλλάξει ο προσανατολισμός της ψυχής (τοῦτο διαμηχανήσασθαι).

B2.

Ο Σωκράτης αναφέρεται στους επαγγελματίες της εκπαίδευσης, οι οποίοι υποστηρίζουν πως οι ψυχές των ανθρώπων είναι κενές από γνώση και πως οι ίδιοι έχουν την ικανότητα να βάζουν μέσα στις ψυχές τους τη γνώση, σαν να έβαζαν μέσα σε τυφλούς οφθαλμούς τη δυνατότητα της όρασης. Η χρήση της παρομοίωσης έχει ως στόχο να δείξει το ανέφικτο και άτοπο των υποσχέσεων των σοφιστών αφενός, και αφετέρου είναι ιδιαίτερα προσφιλής στον Πλάτωνα η σύνδεση της παιδείας με το φως και της απαιδευσίας με το σκοτάδι. Η αντίθεση φωτός και σκότους καταδεικνύει, κατά τον φιλόσοφο, τη διαφορά του πεπαιδευμένου από τον απαίδευτο.

Ο ισχυρισμός του Σωκράτη ενισχύεται από την πρόθεση «έν» στη μετοχή «ἐνούσης» και στο απαρέμφατο «ἐντιθέναι» για να τονίσει τη θεώρηση των επαγγελματιών της εκπαίδευσης ότι η γνώση δεν υπάρχει μέσα στην ψυχή του ανθρώπου, αλλά την τοποθετούν οι ίδιοι μέσα του. Η αναλογία / παρομοίωση «οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες» κάνει εναργέστερο τον ισχυρισμό του Σωκράτη στους συνομιλητές του και στον Γλαύκωνα: οι επαγγελματίες της εκπαίδευσης ισχυρίζονται ότι τοποθετούν τη γνώση στις ψυχές των μαθητών σα να βάζουν όραση σε μάτια τυφλών. Ασφαλώς, ο Σωκράτης δε θεωρεί ότι οι μαθητές δε διαθέτουν τη γνώση μέσα στην ψυχή τους, αλλά ισχυρίζεται ότι η ψυχή τους δεν είναι στραμμένη προς τη σωστή κατεύθυνση. Με όρους της αναλογίας/παρομοίωσης, ο Σωκράτης δε θεωρεί ότι ο άνθρωπος δε διαθέτει όραση, αλλά ότι δεν την έχει στραμμένη προς τη σωστή κατεύθυνση.

B3. 1-α, 2-γ, 3-β, 4-β, 5-γ.

B4.

α.

φάνον-φάσμα,
ἀνασχέσθαι-ανακωχή,
περιακτέον-ἄξονας,
τετραμμένω-ανατροπή,
ἐντιθέντες-παρακαταθήκη,
ἀπόλλυσι-απώλεια.

β.

ἐπαγγελλόμενοι: «Ὅλοι οἱ μετανάστες θεωροῦν την Εὐρώπη ως μια ἄλλη γῆ της **Επαγγελίας**».

ἐπιστήμη: «**Η επιστήμη** της φυσικής προσέφερε μεγάλες ευεργεσίες στην ανθρωπότητα».

B5.

Στις απόψεις του Α. Δελμούζου, έτσι όπως τις καταθέτει ο Ε.Π. Παπανούτσος, για τον σκοπό της παιδείας διακρίνουμε δύο σημεία που εμφανίζουν ομοιότητες με τις πλατωνικές απόψεις του διδαγμένου κειμένου από την *Πολιτεία*. Ειδικότερα, στο διδαγμένο κείμενο ο

Σωκράτης **απορρίπτει** τον ισχυρισμό των επαγγελματιών της εκπαίδευσης, οι οποίοι ισχυρίζονται ότι τη γνώση οι άνθρωποι δεν την έχουν μέσα τους, αλλά τους προσφέρεται έτοιμη από τους δασκάλους «φασί δέ που οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέναι». Ακολουθώντας και άποψη του Α. Δελμούζου είναι ότι «η ψυχική όμως καλλιέργεια και η ελευθερία δεν έρχονται έτοιμα απ' έξω, παρά είναι καρπός που ωριμάζει μέσα μας ολοένα και περισσότερο με αδιάκοπη ατομική προσπάθεια». Εντοπίζουμε, δηλαδή, ότι Σωκράτης και Α. Δελμούζος ισχυρίζονται ότι η παιδεία και η ψυχική καλλιέργεια δεν προκύπτουν με έξωθεν διεργασίες, αλλά απαιτούν την προσωπική προσπάθεια του ανθρώπου. Επιπλέον, ο Σωκράτης ισχυρίζεται ότι με τη μεταστροφή της ψυχής μέσω της παιδείας, μπορεί η φρόνηση να γίνει χρήσιμη και ωφέλιμη για τη ζωή του ανθρώπου «ὕπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον». Αναλόγως και ο Α. Δελμούζος θεωρεί ότι «σκοπός της (της παιδείας είναι) να υπηρετήσει και να κάμει καλύτερη τη ζωή του ανθρώπου». Επιλογικά, συμπεραίνουμε ότι ο Σωκράτης θεωρεί πως μέσω της παιδείας, την οποία θα λάβουν οι άριστες φύσεις, θα μπορέσουν να διοικήσουν άριστα την ιδανική πολιτεία και να ωφεληθεί το σύνολο μιας πόλης-κράτους. Ακολουθώντας και ο Α. Δελμούζος θεωρεί ότι «η παιδεία είναι ένα από τα σπουδαιότερα μέσα για την ατομική και τη **συνολική** προκοπή».

Γ1. Μετάφραση

«Και αν κάποιος με ξαναρωτήσει· «Αλήθεια, αν κάποιος αδικεί την πόλη, ισχυρίζεσαι ότι τάχα πρέπει και με αυτόν να έχουμε ειρήνη;» Δε θα το ισχυρίζομαι· όμως, περισσότερο ισχυρίζομαι ότι πράγματι πολύ γρηγορότερα θα μπορούσαμε να εκδικηθούμε αυτούς, αν δεν αρχίζαμε να αδικούμε κανέναν· γιατί δε θα είχαν κανέναν σύμμαχο».

Γ2. Ο Ξενοφών εκθέτει τα πλεονεκτήματα της ειρήνης και τα μειονεκτήματα του πολέμου. Αρχικά, ισχυρίζεται ότι παλιά, σε καιρό ειρήνης, πολλά χρήματα είχαν εισρεύσει στην πόλη, ενώ κατά τη διάρκεια του πολέμου τα έσοδα σπαταλήθηκαν. Στις μέρες του, λόγω του πολέμου και των οικονομικών αναγκών του, έχουν δαπανηθεί όσες οικονομίες είχαν εξασφαλιστεί, ενώ με την ειρήνη στη θάλασσα αυξήθηκαν τα έσοδα της πόλης, γεγονός που έδινε τη δυνατότητα στους πολίτες να αξιοποιήσουν τα χρήματα σε ειρηνικές δραστηριότητες.

Γ3

α.

έκλιπούσας: εξέλειπες

είσελθούσας: είσήεις, είσήεισθα

καταδαπανηθείσας: κατεδαπανῶ

β.

μᾶλλον: μάλα, μάλιστα

θᾶπτον: ταχύ/ταχέως, τάχιστα

γ.

τις: τισίν

προσόδους: αἱ πρόσοδοι

ε κ π α ι δ ε υ σ η
ΒΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ

πολίταις: (ῶ) πολῖτα

Γ 4.

α.

ἡ εἰρήνην: β όρος σύγκρισης, εκφέρεται με ἥ και ομοιόπτωτα με τον ά όρο σύγκρισης (πόλεμον) μέσω της συγκριτικής λέξης *κερδαλεώτερον*. Λειτουργεί ως υποκείμενο του απαρεμφάτου *εἶναι* (ετεροπροσωπία).

ταῦτα: υποκείμενο του ρήματος ἄν κριθεῖν (αττική σύνταξη)

τῶν προσόδων: γενική διαιρετική, ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός στη λέξη *πολλάς*

ἄγειν: υποκείμενο του απροσώπου ρήματος *χρή*, με υποκείμενο το εννοούμενο *ἡμᾶς* (αναγκαστική ετεροπροσωπία λόγω απρόσωπης σύνταξης)

β. ἀνενεχθέντα: κατηγορηματική μετοχή ως κατηγορηματικός προσδιορισμός στο αντικείμενο *χρήματα* του γνωστικού ρήματος *εὐρήσει*.

γ.

«πῶς ἂν ἄμεινον ταῦτα κριθεῖν»: Δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής αγνοίας. Εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα *πῶς*, εκφέρεται με δυνητική ευκτική που δηλώνει το δυνατό στο παρόν και το μέλλον. Λειτουργεί συντακτικά ως αντικείμενο στο ρήμα *οἶδα*.

«ὡς χρή καὶ πρὸς τοῦτον εἰρήνην ἄγειν»: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο *ὡς* που δηλώνει υποκειμενική άποψη. Εκφέρεται με οριστική που δηλώνει το πραγματικό. Λειτουργεί συντακτικά ως αντικείμενο στο ρήμα *λέγεις*.